

Opgave 2

- Lyrik om naturen

I biblen er slangen det onde og paradiset er en have. Buddha kom, oprindeligt fra en elefant med en lotusblomst i snablen. Børnene kom flyvende med storken og Otto er et næsehorn. Næsten altid har naturen været et billede, et symbol og af en betydning anderledes fra hvad der kan ses med det blotte øje. Naturen kan også bruges til at sætte ting i perspektiv og komme med et budskab. I Marie Bregendahls digt *I Efterårsstormen* bruger hun naturen til at vække følelser. Digtet er fra digtsamlingen *Filtret Høst* og er fra 1937. I digtet raser en storm fra nordvest ind over land. Her tager stormen fat i et stort kastanjetræ, der kan ses fra jegets hus. Jeget beskriver beklageligt hvordan det store træ mishandles af stormen og bliver efterladt nøgent og alene. Dog står det stadig i sidste ende.

Marie Bregendahl bruger billedsprog gennem hele digtet. Den hyppige brug af metaforer bringer naturen, stormen og ikke mindst det store kastanjetræ til live i digtet. Beskrivelsen af efterårsstormen, går under et semantisk felt der udtrykker ondskab og styrke. Det er ord som ”grumme”, ”ulmende”, ”rasen” og ”Jættepande” der indgår i det semantiske felt. Disse ord understreger klart stormens onde rolle og betydning i digtet. ”... *men Blæsten af Nordvest taaler ikke doven Sejlads; den skal nok kvikke op og lave Fart: Huh — hej! — Vil I se, I kan rappe Jer!*”¹ Det kan her ses at stormen også tillægges menneskelige egenskaber. En storm kan hverken tåle noget eller kvikke op. Bregendahl bruger altså metaforer, helt konkret en besjæling, til at beskrive stormen. Derudover bliver stormen endnu mere menneskeliggjort ved at få tillagt sig evnen til at tale til skyerne, der ovenikøbet kan sejle. Når menneskeliggørelsen af stormen kobles til dens onde natur, munder det ud i at stormen får onde intentioner. Stormen bliver et onde. Et onde der vil rive i og prøve at ødelægge kastanjetræet.

Kastanjetræet der også tillægges mange menneskelige egenskaber bliver, i modsætning til stormen, det gode i digtet. ”... *saadan skal du altsaa staa, saaret, nøgen og forladt og bie paa det, der kommer.*”² Og tidligere: ”... *og skyde skønne, hvide Blomster; og i Solskinstiden har jeg set unge Par smile op mod dine straalende Brudekærter, og glade Smaabørn danse i Ring om din Stamme.*”³

¹ I *Efterårsstormen* (s. 1, l. 9-11)

² I *Efterårsstormen* (s. 4)

³ I *Efterårsstormen* (s. 2)

Det overordnede semantiske felt der præger beskrivelsen af kastanjetræet, kan beskrives som godt og roligt. Kastanjetræet sættes altså i modsætning til stormen og en klar kontrast mellem beskrivelsen af de to elementer af naturen, er tydelig. Der skabes et gode og et onde. På den måde bringer Bregendahl medfølelse for træet. Dette kommer også frem i digtet i form af et andet semantisk felt, der er til stede når træet rammes af stormen. Dette semantiske felt består af ord som ”ydmygelse”, ”forhånende” og ”mishandling”. Forskellen i de semantiske felter der præger henholdsvis stormens og træets beskrivelse bidrager til kontrasten, da der skabes medynk for træet og had for stormen.

Denne evne til at skabe følelser omkring naturbilledet i digtet, ved hjælp af disse beskrivelser og metaforer, medfører en meget levende natur. Det er et utroligt beskrivende billedsprog der er dominerende og især mennesket bliver brugt som udgangspunkt for billedsproget der beskriver naturen. Dermed er naturbilledet antropocentrisk, i og med at naturen ses som en afspejling af menneskets tilstedeværelse i verden. Naturen er ikke bare naturen, hvilket er helt centralt i dette digt da det giver evnen til at vække følelser. Forståelsen for naturen bliver større og selve spændingen øges i takt med at handlingen er nemmere at identificere sig med.

I digtet er der et mindre eksplicit fokus på det lyriske jeg end på naturen. Jeget forbliver indendørs gennem hele digtet og skærmer sig selv for stormen. Derudover er jeget meget følelsesladet overfor træet som det ses i følgende citat: *”Saadan staar jeg bag Morgenruden og taler til den gamle Kastanie. Aah, Herregud! — siger jeg, og jeg ynkes over dens Taalsomhed”*⁴ Jeget er fortabt i sit eget indelukke i sit hus. Det skåner sig selv for livets udfordringer, og dermed også for livets glæder. *”Jeg staar bag en Rude og ser paa Skyernes Jag, for saa vidt er jeg skærmet mod Stormens vilde Rasen...”*⁵ Det er skræmt for vid og sans over et træ i stormvejr og dette træ er også omdrejningspunkt for den lille del af jegets liv der er beskrevet. Det nævnes flere gange i digtet, at jeget venter i mange timer på at se træet blive fældet af stormen. Jeget har ikke andet at tage sig til. Jeget er også i selvbenægtelse og bekræfter sig selv i at livet uden udfordringer er godt. Det ser ikke muligheder, men blot udfordringer og problemer. Selv når kastanjetræet besejrer stormen og har udsigt til endnu flere somre med børn der danser i ring om stammen og par der smiler op mod trækronen, ser jeget kun et såret træ og bekymrer sig om vinteren der kommer. *”Nu bliver for hver*

⁴ I Efterårsstormen (s. 5)

⁵ I Efterårsstormen (s. 1)

Stund værre, — at nu er det, der venter dig, Vinteren, — den isnende, haarde Vinter."⁶ Blot en enkelt gang giver jeget udtryk for, at det er bevidst om at det burde tage livets udfordringer op. Men tanken skydes hurtigt ned igen. "*Nu burde jeg vel glædes, glædes over dine Rødders sejge Kræfter, glædes over din Stammes store Styrke...*"⁷ Og lidt senere: "*Men glædes — — nej, glædes, det kan jeg ikke.*"⁸ Det lyriske jeg er altså et meget opgivende jeg, der har ondt af sig selv. Jeget har en meget svag selvopfattelse.

Kastanjetræet ender med at blive symbol for det som jeget burde gøre. I digtet når træet gennem gode og hårde tider. Det møder solskin og glade børn, men også storm og vinter. Jeget når hverken gennem gode eller hårde tider. Det gemmer sig bag sin rude og mærker aldrig hverken solskin eller storm på egen krop. Kastanjetræet bliver et symbol på menneskets gang gennem livet. I medgang og modgang. Det bliver et symbol på hvad jeget burde gøre. At jeget burde tage kampen op med livet, og lære at ligesom kastanjetræet, betyder storm ikke fald. Samtidigt er det store, stærke kastanjetræ, et symbol på livets urokkelighed. Jegets frygt for at det skulle fældes er irrationel. "... *jeg venter, at Vindene skal knække din Ryg, — at Stormen skal faa sit Ønske opfyldt og se dig knust og fældet, — ja, fældet.*"⁹ Dermed bliver den rasende storm et symbol på modgang i livet. En modgang der kan rive og ruske og skabe ar. Men trods alt en modgang der er værd at modstå. Naturen bruges som en metafor for livet. Metaforen driver et budskab der lyder at livet er en kamp der er værd at tage. Dette er den overordnede symbolske betydning i digtet.

I Efteraarstormen kan perspektiveres til Adam Oehlenschlägers digt *Oversvømmelsen*. I *Oversvømmelsen* møder man ligesom i *I Efteraarstormen* et rigt billedsprog. I begge digte tillægges naturen stor magt og menneskelige egenskaber. Naturens evne til at ødelægge er fremtræden i begge digte. Der er dog stor forskel på naturens betydning i de to digte. I *Oversvømmelsen* er naturen noget der er vigtigt at nære stor respekt for. Naturen er et produkt af det guddommelige, der kan give os og tage fra os. Naturen bliver i *I Efteraarstormen* i højere grad et symbol på livet. Her tilskyndes en trodsighed og et mod til at gøre op med naturen. Naturen hæves til et andet niveau og bruges ikke som hvad den er i sig selv. *Oversvømmelsen* behandler naturen meget direkte og forklarer dens ophav og virkemåde. Marie Bregendahl bruger derimod naturen

⁶ I *Efteraarstormen* (s.4-5)

⁷ I *Efteraarstormen* (s. 4)

⁸ I *Efteraarstormen* (s. 5)

⁹ I *Efteraarstormen* (s. 3)

som en metafor, der driver et budskab om at man skal turde springe ud i livet. Digtet kan også perspektiveres til romanen *Det Forsømte Forår*. Romanen bruger naturen til at fremskrive hvordan en masse unge drenge fik forsømt deres ungdom i skolen. I *I Efteraarsstormen* såvel som romanen går personer glip af deres liv. I begge værker bruges naturen som metafor for livet.

I Efteraarsstormens rige billedsprog skaber et digt der vækker både medfølelse og vrede. Den ivrige brug af besjæling er med til at løfte digtet og former naturen som en metafor. En metafor hvis budskab står i klar kontrast til et lyrisk jeg uden forhåbninger om livet. Det meget symbolrige digt behandler naturen som et symbol på livet og dets udfordringer. Marie Bregendahl portrætterer livet i form af en natur der er barsk, men det hele værd.